

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

_____ Л.І.Чорний
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ 2020 року
М.П.

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«ПОРІВНЯЛЬНЕ АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО»
для підготовки на першому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
за спеціальністю 293 Міжнародне право
галузі знань 29 Міжнародні відносини
за денною формою навчання**

ЗМІСТ

Стор.

1.	Структура вивчення навчальної дисципліни	–	3
1.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	–	3
1.2.	Лекції	–	4
1.3.	Семінарські (практичні, лабораторні) заняття	–	5
1.4.	Самостійна робота студентів	–	11
1.5.	Індивідуальні завдання	–	15
1.6.	Підсумковий контроль	–	16
2.	Схема нарахування балів	–	19
3.	Рекомендовані джерела	–	20
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	–	25

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин												
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання						
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі					
			Лекції	Сем. (прак.)	Лабор.	Ін.зав.	СРС		Лекції	Сем. (прак.)	Лабор.	Ін.зав.	СРС	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
1.	Адміністративне право у правових системах сучасності	9	2	2				5						
2.	Публічна адміністрація як об'єкт українського та зарубіжного адміністративно-правового регулювання	10	2	2				6						
3.	Організаційні форми і статус органів публічної адміністрації в Україні та зарубіжних країнах	10	4	4				6						
4.	Вітчизняний та зарубіжний досвід правового регулювання публічної служби	10	2	2				6						
5.	Інструменти діяльності суб'єктів публічної адміністрації в Україні та зарубіжних країнах	12	4	2				6						
6.	Процедури діяльності публічної адміністрації в Україні та зарубіжних країнах	9	2	2				5						
7.	Вітчизняний та зарубіжний досвід здійснення контролю за діяльністю публічної адміністрації	12	4	2				6						

8.	Порівняльна характеристика адміністративного деліктного законодавства України та зарубіжних країн	10	4	4		6						
	Усього годин:	90	24	20		46						

1.2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин
1	2	3
1.	Адміністративне право у правових системах сучасності	2
1.1.	Історія формування адміністративного права у зарубіжних країнах.	
1.2.	Предмет адміністративного права в англо-американській та континентальній правових системах.	
1.3.	Реформування предмету адміністративного права в Україні із врахуванням зарубіжного досвіду.	
1.4.	Джерела адміністративного права в країнах континентальної та англо-американської правових системах.	
2.	Публічна адміністрація як об'єкт українського та зарубіжного адміністративно-правового регулювання	2
2.1.	Публічна адміністрація як ключове поняття в зарубіжному адміністративному праві.	
2.2.	Характеристика структурного підходу до поняття «публічна адміністрація».	
2.3.	Характеристика процедурного підходу до поняття «публічна адміністрація».	
2.4.	Характеристика процедурного підходу до поняття «публічна адміністрація».	
2.5.	Основні ознаки публічної адміністрації.	
2.6.	Система суб'єктів публічної адміністрації.	
3.	Організаційні форми і статус органів публічної адміністрації в Україні та зарубіжних країнах	2
3.1.	Статус глави держави в Україні та зарубіжних країнах.	
3.2.	Моделі виконавчої влади в зарубіжних країнах. Види органів виконавчої влади.	
3.3.	Уряди в зарубіжних країнах.	
3.4.	Центральні органи публічної адміністрації у зарубіжних країнах та їх класифікація.	
3.5.	Зарубіжний досвід організації публічної адміністрації в регіонах та на місцях.	
4.	Вітчизняний та зарубіжний досвід правового регулювання публічної служби	2
4.1.	Сутність публічної служби.	
4.2.	Види публічної служби.	
4.3.	Системи публічної служби.	
4.4.	Правовий статус публічних службовців.	
5.	Інструменти діяльності суб'єктів публічної адміністрації в Україні та зарубіжних країнах	4

5.1.	Загальна характеристика інструментів діяльності публічної адміністрації.	
5.2.	Класифікація інструментів діяльності публічної адміністрації.	
5.3.	Підстави прийняття нормативних актів управління та межі нормотворчої діяльності в зарубіжних країнах.	
5.4.	Адміністративні акти та їх трактування у праві різних держав.	
5.5.	Класифікації адміністративних актів. Вимоги до форми адміністративних актів.	
5.6.	Правове регулювання адміністративних договорів в Україні та зарубіжних країнах.	
5.7.	Адміністративний розсуд.	
6.	Процедури діяльності публічної адміністрації	2
6.1.	Історичний розвиток правового регулювання адміністративних процедур.	
6.2.	Кодифікаційні моделі адміністративних процедур.	
6.3.	Поняття та види адміністративних процедур.	
6.4.	Основні стадії процедури адміністративного нормотворення.	
6.5.	Стадії прийняття індивідуальних адміністративних актів.	
7.	Вітчизняний та зарубіжний досвід здійснення контролю за діяльністю публічної адміністрації	4
7.1.	Сутність та види контролю за діяльністю публічної адміністрації.	
7.2.	Форми парламентського контролю в Україні та зарубіжних країнах.	
7.3.	Обсяг контролю за публічною адміністрацією глави держави залежно від форми правління.	
7.4.	Контроль в системі органів виконавчої влади.	
7.5.	Сутність судового контролю за діяльністю публічної адміністрації.	
8.	Порівняльна характеристика адміністративного деліктного законодавства України та зарубіжних країн	4
8.1.	Правове регулювання адміністративної відповідальності в зарубіжних державах.	
8.2.	Співвідношення матеріального адміністративного деліктного законодавства із кримінальним (карним) законодавством в окремих державах «сталого демократії».	
8.3.	Співвідношення матеріального адміністративного деліктного законодавства із кримінальним (карним) законодавством в окремих державах «молодої демократії».	
8.4.	Провадження в справах про адміністративні правопорушення за законодавством України.	
8.5.	Вимоги Європейського Суду з прав людини та стандарти Ради Європи до процедур накладення адміністративних стягнень.	
	Усього	24

1.3. Семінарські заняття

Семінарське заняття 1

Тема 1. Адміністративне право у правових системах сучасності

Питання для усного опитування та дискусії

1. Історія формування адміністративного права у зарубіжних країнах.
2. Предмет адміністративного права в англо-американській та континентальній правовій системі.
3. Співвідношення адміністративного права з іншими галузями права.

4. Особливості джерел адміністративного права.

5. Принципи адміністративного права.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: камералістика, поліцейське право, адміністративне право, предмет адміністративного права, джерела адміністративного права, принципи адміністративного права.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- наведення основних етапів у загальній історії становлення адміністративного права;
- співвідношення адміністративного та поліцейського права;
- предмет адміністративного права в англо-американській правовій системі;
- предмет адміністративного права в континентальній правовій системі;
- методи адміністративного права;
- «неписані» принципи адміністративного права;
- зміст основних засад (принципів) адміністративного права;
- верховенство права у рішеннях Конституційного Суду України та Європейського суду з прав людини;
- правила застосування джерел права судом;
- аналогія закону та аналогія права.

Семінарське заняття 2

Тема 2. Публічна адміністрація як об'єкт українського та зарубіжного адміністративно-правового регулювання

Питання для усного опитування та дискусії

1. Публічна адміністрація як ключове поняття в зарубіжному адміністративному праві.
2. Характеристика структурного підходу до поняття «публічна адміністрація».
3. Характеристика процедурного підходу до поняття «публічна адміністрація».
4. Система суб'єктів публічної адміністрації.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: публічна адміністрація, публічне управління, публічне адміністрування, суб'єкти публічного адміністрування, суб'єкти публічного управління, адміністративний орган.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- концепція європейського адміністративного простору як підґрунтя для виникнення та розвитку інституту публічної адміністрації;
- основні підходи до визначення поняття «публічна адміністрація»;
- виділення ознак публічної адміністрації;
- діяльнісний принцип як ключова ознака суб'єкта публічного адміністрування;
- система суб'єктів публічного адміністрування;
- органи виконавчої влади в системі суб'єктів публічного адміністрування;
- органи місцевого самоврядування в системі суб'єктів публічного адміністрування;
- суб'єкти делегованих повноважень в системі суб'єктів публічного адміністрування;
- фізичні особи в системі суб'єктів публічного адміністрування;
- співвідношення понять «суб'єкт публічного адміністрування» і «адміністративний орган».

Семінарське заняття 3-4

Тема 3. Організаційні форми і статус органів публічної адміністрації в Україні та зарубіжних країнах

1. Юридичні форми глави держави.
2. Повноваження глав держав щодо публічної адміністрації в Україні та зарубіжних країнах.
3. Моделі виконавчої влади в зарубіжних країнах.
4. Правовий статус уряду в Україні та зарубіжних країнах.
5. Центральні органи публічної адміністрації у зарубіжних країнах та їх класифікація.
6. Вітчизняний та зарубіжний досвід організації публічної адміністрації в регіонах та на місцях.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: глава держави, парламент, уряд, центральні органи публічної адміністрації, місцеві органи публічної адміністрації, органи місцевого самоврядування.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- місце глави держави в системі центральних органів влади;
- відносини глави держави з парламентом і урядом;
- вимоги до посади «глава держави»;
- припинення повноважень глави держави;
- організаційні моделі формування персонального складу урядів в зарубіжних країнах;
- зарубіжний досвід взаємодії парламенту та уряду;
- організаційні форми центральних органів публічної адміністрації в зарубіжних країнах;
- видова різноманітність центральних органів виконавчої влади в Україні;
- основні системи здійснення публічної влади на місцях;
- форми реалізації публічної влади на місцевому рівні;
- структура і порядок формування органів місцевого самоврядування.
- компетенція і фінансова база місцевого самоврядування.
- відносини органів місцевого самоврядування з центральною владою.

Семінарське заняття 5

Тема 4. Вітчизняний та зарубіжний досвід правового регулювання публічної служби

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття та сутність публічної служби.
2. Види публічної служби.
3. Системи публічної служби в зарубіжних країнах.
4. Правовий статус публічних службовців.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: публічна служба, політична служба, державна служба, служба в органах місцевого самоврядування, державний службовець, посада, категорії посад державної служби, вступ на державну службу, права державного службовця, обов'язки державного службовця, відповідальність державного службовця, припинення державної служби.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- дослідження різних підходів до визначення дефініції «публічна служба»;
- основні моделі (системи) публічної служби у зарубіжних країнах;
- принципи публічної служби;
- дослідження співвідношення між публічною службою та державною службою;
- визначення поняття та характеристика ознак політичної служби, державної служби; служби в органах місцевого самоврядування, служби на посаді судді;
- виділення умов вступу на публічну службу в Україні та зарубіжних країнах;
- дослідження порядку проведення конкурсу на зайняття вакантної посади державної служби;
- дослідження підстав припинення державної служби;
- наведення видів дисциплінарних стягнень, що застосовуються до державних службовців в Україні та зарубіжних країнах.

Семінарське заняття 6

Тема 5. Інструменти діяльності суб'єктів публічної адміністрації в Україні та зарубіжних країнах

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття та види інструментів діяльності публічної адміністрації.
2. Нормативно-правові акти як інструменти діяльності суб'єктів публічної адміністрації в Україні та зарубіжних країнах.
3. Адміністративні акти та їх трактування у праві різних держав.
4. Сутність та види адміністративних договорів в Україні та зарубіжних країнах.
5. Адміністративний розсуд.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: форми публічного адміністрування, інструменти діяльності публічної адміністрації, юридично значимі дії публічної адміністрації, організаційні дії публічної адміністрації, матеріально-технічні дії публічної адміністрації, нормативно-правовий акт, адміністративний акт, адміністративний договір, адміністративний розсуд.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- дослідження різних підходів до визначення дефініції «форми публічного адміністрування», «інструменти діяльності публічної адміністрації»;
- виявлення основних видів інструментів діяльності публічної адміністрації у зарубіжних країнах;
- дослідження співвідношення між правовими та не правовими формами публічного адміністрування;
- визначення поняття та характеристика ознак нормативно-правових актів;
- визначення меж нормотворчої діяльності у зарубіжних країнах;
- виділення підстав прийняття адміністративних актів;
- дослідження сутності адміністративного договору як інструменту публічного адміністрування в зарубіжних країнах;
- вітчизняна практика укладення адміністративних договорів;
- дослідження сутності адміністративного розсуду;
- аналіз Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи №R80(2) щодо здійснення дискреційних повноважень адміністративними органами. Види порушень адміністративного розсуду.

Семінарське заняття 7

Тема 6. Процедури діяльності публічної адміністрації

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття та види процедури діяльності публічної адміністрації.
2. Підстави прийняття нормативних актів суб'єктами публічної адміністрації.
3. Основні стадії процедури адміністративного нормотворення.
4. Стадії прийняття адміністративних (індивідуальних) актів.
5. Вітчизняний та зарубіжний досвід здійснення процедури оскарження та виконання адміністративних актів.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: адміністративна процедура, адміністративний процес, стадії прийняття нормативних актів, стадії прийняття адміністративних (індивідуальних) актів, виконання адміністративних актів, оскарження адміністративних актів, адміністративна юстиція.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- історичний розвиток правового регулювання адміністративних процедур;
- кодифікаційні моделі адміністративних процедур;
- виокремлення основних видів процедури діяльності публічної адміністрації в зарубіжних країнах;
- характеристика стадій процедури адміністративного нормотворення: підготовка проекту нормативно-правового акта, розгляд проекту нормативно-правового акта та ухвалення рішення щодо нього, промульгація нормативно-правового акта;
- характеристика стадій прийняття адміністративних (індивідуальних) актів;
- дослідження досвіду Франції, Німеччини, США, Великої Британії оскарження нормативних та індивідуальних актів.

Семінарське заняття 8

Тема 7. Вітчизняний та зарубіжний досвід здійснення контролю за діяльністю публічної адміністрації

Питання для усного опитування та дискусії

1. Сутність та види контролю за діяльністю публічної адміністрації.
2. Форми парламентського контролю в Україні та зарубіжних країнах.
3. Обсяг контролю за публічною адміністрацією глави держави залежно від форми правління.
4. Контроль в системі органів виконавчої влади.
5. Судовий контроль в Україні та зарубіжних країнах.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: контроль, нагляд, парламентський контроль, президентський контроль, урядовий контроль, контроль з боку центральних та місцевих органів виконавчої влади, контроль з боку органів місцевого самоврядування, судовий контроль, громадський контроль, форми контролю.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- співвідношення між контролем та наглядом;
- дослідження повноважень Міжнародної організації вищих контрольних органів (ІНТОСАІ);
- аналіз Лімської декларації керівних принципів контролю;
- характеристика стадій контрольної діяльності;

- виокремлення різних видів контролю;
- дослідження форм парламентського контролю в Україні та зарубіжних країнах;
- аналіз контрольних повноважень глави держави залежно від форми правління;
- дослідження організаційних структур контролю з боку органів виконавчої влади;
- дослідження форм контролю з боку органів судової влади.

Семінарське заняття 9-10

Тема 8. Порівняльна характеристика адміністративного деліктного законодавства України та зарубіжних країн

Питання для усного опитування та дискусії

1. Правове регулювання адміністративної відповідальності в Україні та зарубіжних державах.
2. Співвідношення адміністративного деліктного законодавства із кримінальним (карним) законодавством в зарубіжних країнах.
3. Характеристика адміністративних стягнень.
4. Основні і додаткові адміністративні стягнення.
5. Провадження в справах про адміністративні правопорушення за законодавством України:
  - 5.1. адміністративне розслідування та порушення справи;
  - 5.2. розгляд справ, види рішень по справі і вимоги до їх змісту;
  - 5.3. оскарження постанов про накладення адміністративних стягнень;
  - 5.4. виконання постанов.
6. Вимоги Європейського Суду з прав людини та стандарти Ради Європи до процедур накладення адміністративних стягнень.
7. Рекомендації Міжнародної асоціації карного права щодо адміністративного деліктного законодавства та його відмінності від кримінального (карного) законодавства.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: адміністративна відповідальність, адміністративні санкції, адміністративні стягнення, заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх, основні стягнення, додаткові стягнення, провадження в справах про адміністративні правопорушення, органи, що розглядають справи про адміністративне правопорушення, протокол в справі про адміністративне правопорушення, постанова в справі про адміністративне правопорушення, оскарження постанови в справі про адміністративне правопорушення, виконання постанови в справі про адміністративне правопорушення.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- ієрархічний рівень нормативних актів, якими визначаються підстави адміністративної відповідальності в зарубіжних країнах;
- походження адміністративних порушень із карного права в окремих країнах «старої демократії»;
- адміністративні покарання в країнах континентальної правової сім'ї;
- адміністративні покарання в країнах англосаксонської правової сім'ї;
- характеристика адміністративних стягнень;
- виокремлення основних і додаткових стягнень;
- дослідження заходів впливу, що застосовуються до неповнолітніх.
- поняття провадження в справі про адміністративне правопорушення;
- обставини, що виключають провадження в справі про адміністративне правопорушення;

- права та обов'язки осіб, які беруть участь у провадженні в справі про адміністративне правопорушення;
- процесуальні строки, строки давності та строки примусового впливу у провадженні в справах про адміністративні правопорушення;
- характеристика стадій провадження в справах про адміністративні правопорушення;
- вимоги Європейського Суду з прав людини до процедур накладення адміністративних стягнень;
- стандарти Ради Європи до процедур накладення адміністративних стягнень;
- рекомендації Міжнародної асоціації карного права щодо адміністративного деліктного законодавства.

1.4. Самостійна робота студентів

Тема 1. Адміністративне право у правових системах сучасності

Завдання 1. Охарактеризувати історичні етапи формування адміністративного права у зарубіжних країнах.

Завдання 2. Розкрити співвідношення адміністративного та поліцейського права.

Завдання 3. Охарактеризувати співвідношення адміністративного права з іншими галузями права.

Питання для самоконтролю

- Що таке «камералістика»?
- Розкрийте сутність поліцейського права.
- У чому полягають особливості предмета адміністративного права в англо-американській правовій системі?
- У чому полягають особливості предмета адміністративного права в континентальній правовій системі?
- Які є особливості джерел адміністративного права в зарубіжних країнах?
- Охарактеризуйте принцип законності як принцип адміністративного права.
- Охарактеризуйте принцип рівності перед законом як принцип адміністративного права.
- Охарактеризуйте принцип пропорційності як принцип адміністративного права.
- Охарактеризуйте принцип об'єктивності та неупередженості як принцип адміністративного права.
- Охарактеризуйте принцип гласності як принцип адміністративного права.

Тема 2. Публічна адміністрація як об'єкт українського та зарубіжного адміністративно-правового регулювання

Завдання 1. Охарактеризувати теорію публічної адміністрації та її взаємодію з адміністративним правом.

Завдання 2. Розкрити кадрові повноваження глави держави щодо публічної адміністрації в країнах з різною правовою системою.

Питання для самоконтролю

- Проаналізуйте структурний підхід до поняття «публічна адміністрація».
- Проаналізуйте процедурний підхід до поняття «публічна адміністрація».
- Розкрийте основні ознаки публічної адміністрації.
- Які Ви знаєте види органів публічної адміністрації в зарубіжних країнах?
- Дайте характеристику владно-політичним функціям органів виконавчої влади в зарубіжних країнах.

- Дайте характеристику владно-адміністративним функціям органів виконавчої влади в зарубіжних країнах.
- Проаналізуйте повноваження глави держави щодо публічної адміністрації в країнах різної форми правління.

Тема 3. Організаційні форми і статус органів публічної адміністрації в Україні та зарубіжних країнах

Завдання 1. Охарактеризувати правовий статус урядових комітетів.

Завдання 2. Охарактеризувати апарати по забезпеченню діяльності уряду.

Завдання 3. Скласти таблицю «Центральні адміністративні структури держав континентальної правової системи».

Завдання 4. Охарактеризувати іберійську модель публічної адміністрації.

Завдання 5. Розкрити підпорядкування місцевих органів державної адміністрації.

Завдання 6. Скласти таблицю «Виконавчі органи місцевого самоврядування».

Питання для самоконтролю

- Які є особливості посади глави уряду в державах з різною формою правління?
- Охарактеризуйте основні повноваження урядів в державах з різною формою правління.
- Розкрийте правовий статус урядових комітетів.
- Які органи відносяться до центральних адміністративних структур Великої Британії?
- Які органи відносяться до центральних адміністративних структур Сполучених Штатів Америки?
- Дайте характеристику класичній міністерській моделі.
- Охарактеризуйте шведську міністерську модель.
- Зазначте особливості посади глави уряду в державах з різною формою правління.
- Назвіть особливості моделі органів місцевого самоврядування в країнах англо-американської правової системи.
- Назвіть особливості моделі органів місцевого самоврядування в країнах континентальної правової системи.
- Проаналізуйте компетенцію місцевих органів державної адміністрації.
- Кому підпорядковуються місцеві органи державної адміністрації?
- Назвіть виконавчі органи місцевого самоврядування.
- Проаналізуйте загальні та спеціальні ознаки органів самоврядної адміністрації.
- Які є особливості юридичного закріплення компетенції органів самоврядної адміністрації в країнах континентальної правової системи.
- Які є особливості юридичного закріплення компетенції органів самоврядної адміністрації в країнах англо-американської правової системи?

Тема 4. Вітчизняний та зарубіжний досвід правового регулювання публічної служби

Завдання 1. Класифікувати публічних службовців за характером виконуваних функцій.

Завдання 2. Скласти таблицю «Класифікація публічних службовців за відношенням до політичної діяльності».

Завдання 3. Охарактеризувати процедури набору на публічну службу в Україні та зарубіжних країнах, виявити переваги та недоліки.

Питання для самоконтролю

- Що таке «публічна служба»?
- Розкрийте інституційний аспект розгляду поняття «публічна служба».
- Розкрийте функціональний аспект розгляду поняття «публічна служба».
- Як класифікуються публічні службовці за територіальною належністю організації, в якій вони працюють?
- Як класифікуються публічні службовці за публічно-правовим статусом організації?
- Як класифікуються публічні службовці за сферою функціонування публічної служби?
- Як класифікуються публічні службовці за змістом правового статусу службовців?
- Як класифікуються публічні службовці за характером виконуваних функцій?
- Як класифікуються публічні службовці за відношенням до політичної діяльності?
- Які існують системи публічної служби?
- Проаналізуйте порядок припинення публічної служби.
- Які є особливості відповідальності публічних службовців в зарубіжних країнах?

Тема 5. Інструменти діяльності суб'єктів публічної адміністрації в Україні та зарубіжних країнах

Завдання 1. Охарактеризувати трактування адміністративних актів у праві різних держав.

Завдання 2. Розкрити відмінність адміністративних договорів від договорів приватно-правового характеру.

Завдання 3. Проаналізувати Рекомендацію Ради Європи № R 80(2) щодо здійснення дискреційних повноважень адміністративними органами.

Питання для самоконтролю

- Проаналізуйте форми діяльності публічної адміністрації за цілеспрямованістю.
- Проаналізуйте форми діяльності публічної адміністрації за способом вираження.
- Проаналізуйте форми діяльності публічної адміністрації за способом прийняття.
- Охарактеризуйте принципи прийняття адміністративних актів.
- Які вимоги ставляться до форми адміністративних актів?
- Що розуміють під адміністративним договором у державах різних правових систем?
- Що таке «адміністративний розсуд»?
- Які виділяють види порушень адміністративного розсуду?

Тема 7. Процедури діяльності публічної адміністрації в Україні та зарубіжних країнах

Завдання 1. Розкрити історичний розвиток правового регулювання адміністративних процедур.

Завдання 2. Дослідити підстави прийняття нормативних актів адміністрації.

Завдання 3. Охарактеризувати основні стадії процедури прийняття індивідуальних адміністративних актів.

Питання для самоконтролю

- Проаналізуйте кодифікаційні моделі адміністративних процедур.
- Охарактеризуйте види адміністративних процедур за формами діяльності публічної адміністрації.
- Охарактеризуйте види адміністративних процедур за спрямованістю та суб'єктами

адміністративної процедури.

- Охарактеризуйте види адміністративних процедур залежно від наявності спору.
- Охарактеризуйте види адміністративних процедур залежно від суб'єкта-ініціатора зовнішньої процедури.
- Які є особливості процедури прийняття нормативних актів адміністрації?
- Проаналізуйте стадії прийняття індивідуальних адміністративних актів.

Тема 8. Вітчизняний та зарубіжний досвід здійснення контролю за діяльністю публічної адміністрації

Завдання 1. Проаналізувати діяльність омбудсменів.

Завдання 2. Охарактеризувати контроль за публічною адміністрацією з боку громадськості.

Завдання 3. Охарактеризувати адміністративну юстицію Франції.

Завдання 4. Проаналізувати особливості судової відповідальності адміністративних органів у межах адміністративної юстиції.

Завдання 5. Охарактеризувати спеціалізовані адміністративні суди Німеччини.

Питання для самоконтролю

- Проаналізуйте види контролю за публічною адміністрацією залежно від характеру взаємозв'язків контролюючого та підконтрольного суб'єктів.
- Проаналізуйте види контролю за публічною адміністрацією залежно від часу проведення.
- Які є форми парламентського контролю в зарубіжних країнах?
- Які є особливості контролю за публічною адміністрацією глави держави залежно від форми правління?
- У чому полягає сутність внутрішнього адміністративного контролю?
- Проаналізуйте сутність контролю за публічною адміністрацією з боку громадськості у державах з різною правовою системою.
- У чому полягає сутність судового контролю за діяльністю публічної адміністрації?
- Які існують системи судового контролю в країнах різних правових систем?
- Дайте характеристику судового контролю в англо-американській правовій системі.
- Проаналізуйте особливості судової відповідальності адміністративних органів у межах адміністративної юстиції.
- Дайте характеристику судового контролю в континентальній правовій системі.
- Розкрийте особливості адміністративної юстиції Франції.
- Проаналізуйте систему адміністративних судів Франції.
- Охарактеризуйте систему адміністративних судів Німеччини.
- Якими повноваженнями наділені адміністративні суди Німеччини при розгляді публічно-правових спорів?

Тема 10. Порівняльна характеристика адміністративного деліктного законодавства України та зарубіжних країн

Завдання 1. Проаналізувати міжнародні стандарти адміністративного деліктного законодавства.

Завдання 2. Охарактеризувати вимоги Європейського Суду з прав людини та стандарти Ради Європи до процедур накладення адміністративних стягнень.

Завдання 3. Проаналізувати адміністративно-деліктне законодавство Республіки Білорусь.

Питання для самоконтролю

- Проаналізуйте сутність матеріального адміністративного деліктного законодавства в європейських державах континентального права.
- Як співвідноситься матеріальне адміністративне деліктне законодавство із кримінальним (карним) законодавством в Німеччині?
- Як співвідноситься матеріальне адміністративне деліктне законодавство із кримінальним (карним) законодавством у Франції?
- Як співвідноситься матеріальне адміністративне деліктне законодавство із кримінальним (карним) законодавством в Республіці Польща?
- Які особливості адміністративного деліктного законодавства в країнах Прибалтики?
- Проаналізуйте міжнародні стандарти адміністративного деліктного законодавства.
- Назвіть вимоги Європейського Суду з прав людини до процедур накладення адміністративних стягнень.
- Проаналізуйте стандарти Ради Європи до процедур накладення адміністративних стягнень.

1.5. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання передбачаються у формі рефератів-оглядів. Завдання обирається студентом на початку семестру і виконується за усталеними вимогами.

1.5.1. Основні вимоги до написання рефератів-оглядів

При виконанні індивідуального завдання необхідно взяти до уваги, що реферат (лат. *refere* – доношу, повідомляю, переказую) – це короткий переказ змісту наукової роботи, книги або вчення, оформлене у вигляді письмової публічної доповіді; доповідь на задану тему, зроблена на основі критичного огляду відповідних джерел інформації (наукових праць, літератури по темі).

Зі свого боку, реферат-огляд складається на основі декількох джерел і зіставляє різні точки зору з досліджуваного питання.

Реферат-огляд, незалежно від теми, містить визначені реквізити: титульна сторінка встановленого зразка, вступ, розділи, висновки, список використаних джерел і додатки (у разі необхідності).

Обов'язково в тексті повинні бути посилання на джерела, що були використані при написанні реферату. Посилання подаються у квадратних дужках з вказівкою номера джерела, за яким воно внесене у список використаних джерел, та сторінки (якщо подається точна цитата або числові дані), наприклад [3, с.8].

Технічні вимоги: текст має бути набраний шрифтом Times New Roman, 14 кеглем через 1,5 інтервали. Поля: верхнє – 2,0 см, нижнє – 2,0 см, лівє – 3,0 см, правє – 1,0 см. Загальний обсяг реферату-огляду – до 15 сторінок формату А4.

1.5.2. Теми рефератів-оглядів

1. Сучасний стан адміністративного права та адміністративного законодавства України.
2. Загальна характеристика Кодексу України про адміністративні правопорушення.
3. Проблеми створення адміністративної юстиції в Російській федерації.
4. Особливості адміністративного права США та його джерел.
5. Особливості адміністративного права Великобританії та його джерел.
6. Порядок здійснення судами контролю над адміністрацією в США.
7. Поняття та джерела адміністративного права Франції.
8. Регулювання адміністративної діяльності у Франції.
9. Регулювання адміністративної діяльності в США.
10. Регулювання адміністративної діяльності в Італії.
11. Регулювання адміністративної діяльності в Японії.
12. Регулювання адміністративної діяльності в Болгарії.
13. Органи виконавчої влади Італії.

14. Вищі і центральні органи публічної адміністрації в Японії.
15. Адміністративні суди у Франції.
16. Адміністративна юстиція Єгипту.
17. Контроль за дотриманням законності у сфері державного управління за законодавством Федеративної республіки Німеччини.
18. Контроль за дотриманням законності у сфері державного управління за законодавством Італії.
19. Контроль за дотриманням законності у сфері державного управління за законодавством Японії.
20. Контроль за дотриманням законності у сфері державного управління за законодавством Китайської народної республіки.
21. Контроль за дотриманням законності у сфері державного управління за законодавством Болгарії.
22. Правове регулювання публічної служби у Франції.
23. Організація публічної служби за законодавством Італії.
24. Правове регулювання державної служби в Китайській народній республіці.
25. Державна служба за законодавством Болгарії.
26. Правове регулювання публічної служби в країнах Прибалтики.

1.6. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі письмового екзамену.

1.6.1. Питання для підсумкового контролю

1. Історія формування адміністративного права у зарубіжних країнах (камералістика, поліцейське право, адміністративне право).
2. Співвідношення адміністративного та поліцейського права.
3. Предмет адміністративного права в англо-американській правовій системі.
4. Предмет адміністративного права в континентальній правовій системі.
5. Реформування предмету адміністративного права в Україні із врахуванням зарубіжного досвіду.
6. Місце адміністративного права у правових системах сучасності.
7. Співвідношення адміністративного права з іншими галузями права.
8. Джерела адміністративного права в країнах континентальної та англо-американської правової системи.
9. Публічна адміністрація як ключове поняття в зарубіжному адміністративному праві.
10. Характеристика структурного підходу до поняття «публічна адміністрація».
11. Характеристика процедурного підходу до поняття «публічна адміністрація».
12. Основні ознаки публічної адміністрації.
13. Обґрунтування доцільності застосування поняття «публічна адміністрація» у вітчизняній адміністративно-правовій доктрині та адміністративному законодавстві.
14. Система суб'єктів публічної адміністрації.
15. Повноваження глав держав щодо публічної адміністрації в Україні та зарубіжних країнах.
16. Моделі виконавчої влади в зарубіжних країнах.
17. Види органів виконавчої влади.
18. Функції органів виконавчої влади: владно-політичні, владно-адміністративні.
19. Уряди в зарубіжних країнах: їх структура, функції та процедури діяльності.
20. Центральні органи публічної адміністрації у зарубіжних країнах та їх класифікація.
21. Особлива роль міністерств в системі органів публічної адміністрації та їх моделі.
22. Інші центральні органи публічної адміністрації та їх особливості.
23. Зарубіжний досвід організації публічної адміністрації в регіонах та на місцях.
24. Поняття публічної служби і публічного службовця.
25. Основні моделі (системи) публічної служби у зарубіжних країнах.
26. Принципи публічної служби.
27. Види (категорії) публічних службовців у зарубіжних країнах.
28. Способи набору на публічну службу у зарубіжних країнах.
29. Умови вступу на публічну службу в Україні та зарубіжних країнах.

30. Службова кар'єра.
31. Підстави припинення публічної служби.
32. Права та обов'язки публічних службовців.
33. Особливості юридичної відповідальності публічних службовців.
34. Загальна характеристика інструментів діяльності публічної адміністрації.
35. Класифікація інструментів діяльності публічної адміністрації.
36. Підстави прийняття нормативних актів управління та межі нормотворчої діяльності у зарубіжних країнах.
37. Адміністративні акти та їх трактування у праві різних держав.
38. Класифікації адміністративних актів.
39. Вимоги до форми адміністративних актів.
40. Адміністративні договори. Відмінність адміністративних договорів від договорів приватноправового характеру.
41. Правове регулювання адміністративних договорів в Україні та зарубіжних країнах.
42. Адміністративний розсуд.
43. Рекомендація Ради Європи №R80(2) щодо здійснення дискреційних повноважень адміністративними органами.
44. Види порушень адміністративного розсуду.
45. Історичний розвиток правового регулювання адміністративних процедур. Кодифікаційні моделі адміністративних процедур.
46. Поняття адміністративних процедур. Види адміністративних процедур:
47. Вітчизняний та зарубіжний досвід здійснення процедури прийняття нормативних актів суб'єктами публічної адміністрації.
48. Основні стадії процедури адміністративного нормотворення.
49. Вітчизняний та зарубіжний досвід здійснення процедури прийняття, оскарження та виконання адміністративних актів.
50. Стадії прийняття адміністративних актів.
51. Сутність контролю за діяльністю публічної адміністрації.
52. Види контролю за публічною адміністрацією.
53. Форми парламентського контролю зарубіжних країн.
54. Діяльність омбудсменів.
55. Створення та діяльність спеціалізованих контролюючих органів парламентів.
56. Обсяг контролю за публічною адміністрацією глави держави залежно від форми правління.
57. Урядовий контроль та контроль центральних органів виконавчої влади.
58. Сутність судового контролю за діяльністю публічної адміністрації.
59. Характеристика судового контролю в англо-американській правовій системі.
60. Обмеження для судового контролю дій публічної адміністрації.
61. Особливості судової відповідальності адміністративних органів у межах адміністративної юстиції.
62. Питання відкладальної дії акта.
63. Характеристика судового контролю в континентальній правовій системі. Повноваження адміністративного суду при розгляді публічно-правових спорів.
64. Судовий контроль за діяльністю адміністрації у країнах англо-американської правової системи.
65. Судовий контроль за діяльністю адміністрації у країнах континентальної правової системи.
66. Контроль за діяльністю адміністрації з боку незалежних структур та громадськості: зарубіжний досвід.
67. Правове регулювання адміністративної відповідальності в зарубіжних державах.
68. Співвідношення матеріального адміністративного деліктного законодавства із кримінальним (карним) законодавством в окремих державах «сталі демократії» (ФРН, Австрійська Республіка, Швейцарська конфедерація, Французька Республіка).
69. Співвідношення матеріального адміністративного деліктного законодавства із кримінальним (карним) законодавством в окремих державах «молодої демократії» (Республіка Польща, Чеська Республіка, Словацька Республіка, країни Прибалтики).
70. Адміністративне деліктне законодавство держав континентальної та англо-американської

правової сім'ї.

71. Міжнародні стандарти адміністративного деліктного законодавства.

72. Вимоги Європейського Суду з прав людини та стандарти Ради Європи до процедур накладення адміністративних стягнень.

1.6.2. Приклад екзаменаційного білету

1. Предмет адміністративного права в англо-американській правовій системі.
2. Зарубіжний досвід організації публічної адміністрації в регіонах та на місцях.
3. Правове регулювання адміністративної відповідальності в зарубіжних державах.

2. Схема нарахування балів

2.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

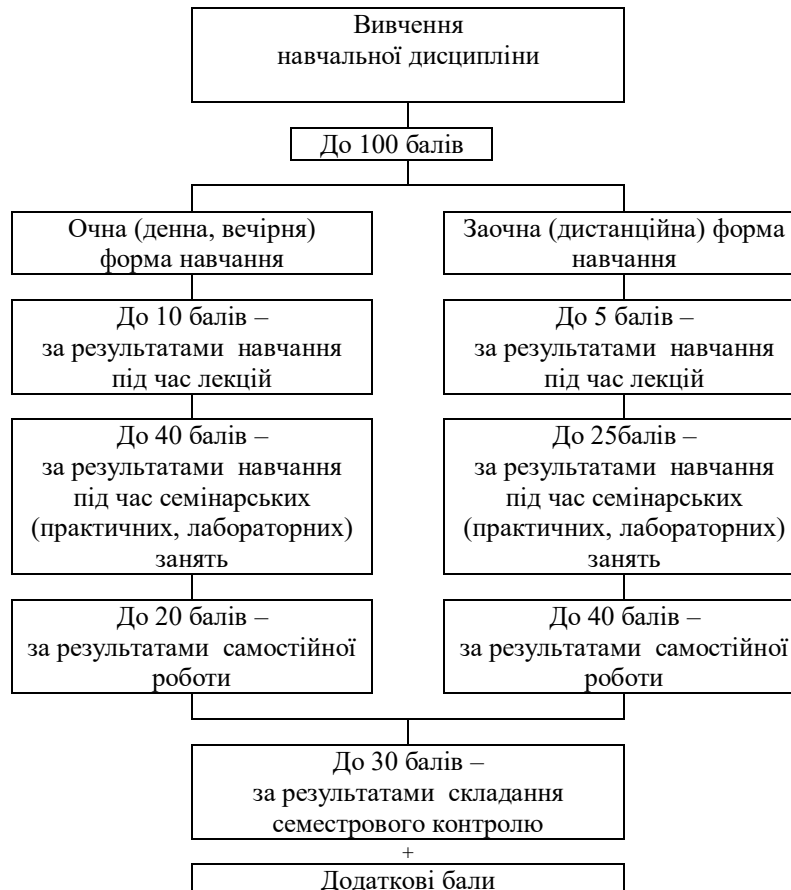

Рис. 2.1. Схема нарахування балів студентам за результатами навчання

2.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права.

З навчальної дисципліни «Порівняльне адміністративне право» передбачено проведення 12 лекційних занять за денною формою навчання.

Отже, студент може набрати під час лекцій таку кількість балів:

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій											
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.	Денна	12	0,8	1,6	2,4	3,2	4,0	4,8	5,6	7,2	8,0	8,8	9,2	10

2.3. З навчальної дисципліни «Порівняльне адміністративне право» передбачено проведення 10 семінарських занять за денною формою навчання.

За результатами семінарського (практичного, лабораторного) заняття кожному студенту до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань студентів наведені у п.4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права (затвердженого 29 травня 2017 року, протокол № 14).

2.4. Перерозподіл кількості балів в межах максимально можливої кількості балів за самостійну роботу студентів та виконання індивідуальних завдань, наведено в наступній таблиці:

№ з/п	8 тем	Номер теми								Усього балів
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	
1.	Максимальна кількість балів за самостійну роботу	1	1	2	1	1	1	1	2	10
2.	Максимальна кількість балів за індивідуальне завдання	10								10
	Усього балів									20

3. Рекомендовані джерела

Тема 1

1. Кузьменко О.В. Адміністративне право зарубіжних країн. К.: Юрінком Інтер, 2014. 528 с.
2. Административное право зарубежных стран: учебник / Ред. А.Н. Козырина и М.А. Шатиной. М.: Спарк, 2003. 464 с.
3. Административное право зарубежных стран: учебное пособие. М., 1996. 229 с.
4. Административное право: Учебник / Под ред. Ю.М.Козлова, Л.Л.Попова. М.: Юристъ, 1999. 320 с.
5. Адміністративне право України / Підручник [Ред. О.М.Бандурка]: – Харків: Вид-во Нац. Ун-ту внутр. справ, 2004. – 480 с.
6. Адміністративне право України. Академічний курс: Підруч.: У двох томах: Том 1. Загальна частина / [Ред. колегія: В.Б. Авер'янов (голова)]. – К.: Видавництво „Юридична думка”, 2004. – 583 с.
7. Адміністративне право України. Академічний курс: Підруч.: У двох томах: Том 2. Особлива частина / [Ред. колегія: В.Б. Авер'янов (голова)]. – К.: Видавництво „Юридична думка”, 2005. – 624 с.
8. Адміністративне право України: Підручник / [Ред. С.В.Ківалов]. – Одеса: Юридична література, 2003. – 880 с.
9. Беньо М. Вплив теорії публічної адміністрації на розвиток адміністративного права / М.Беньо // Адміністративне право в контексті європейського вибору України: зб. наук. праць. – К.: Міленіум, 2004.

10. Бобылев А.И. Современное толкование системы права и системы законодательства / А.И.Бобылев // Государство и право. – 1998. – № 2. – С.18-21.
11. Брэбан Г. Французское административное право / Г.Брэбан. – М.: Прогресс, 1988. – 488 с.
12. Галлиган Д., Полянский В.В., Стариков Ю.Н. Административное право: история развития и основные современные концепции / Д.Галлиган, В.В.Полянский, Ю.Н.Стариков. – М.: Юристъ, 2002.
13. Деркач І. Адміністративне право США / І.Деркач // Український правовий часопис. – 1988. - №3.
14. Панейко Ю. Адміністрація і адміністративне право / Ю. Панейко. – Мюнхен: Видавництво українського вільного університету, 1949.
15. Пухтецька А. Європейські принципи адміністративного права: поняття і система / А. Пухтецька // Право України. – 2006. - №10. – С.15-19.
16. Стариков Ю. Как развивалась наука административного права в европейских странах / Ю Стариков // Журнал российского права. – 1999. - №3-4. - С. 203-204.
17. Школик А.М. Порівняльне адміністративне право: Навч. посібник для юридичних факультетів та факультету міжнародних відносин. / А.М.Школик. – Львів, ЗУКЦ, 2007. - 308 с.
18. Шльоер Б., Соико І. Німецько-українсько-російський коментований словник з адміністративного права / [Ред. Б. Шльоер, Ю. Зайцев]. - К., 2003.

Тема 2

1. Кузьменко О.В. Адміністративне право зарубіжних країн. К.: Юрінком Інтер, 2014.528 с.
2. Административное право зарубежных стран: учебник / [Ред. А.Н. Козырина и М.А. Штатиной]. – М.: Спарк, 2003. – 464 с.
3. Административное право зарубежных стран: учебное пособие. - М.,1996. – 229 с.
4. Административное право: Учебник / Под ред. Ю.М.Козлова, Л.Л.Попова. – М.: Юристъ, 1999. – 320 с.
5. Адміністративне право України. Академічний курс: Підруч.: У двох томах: Том 2. Особлива частина / [Ред. колегія: В.Б.Авер'янов (голова)]. – К.: Видавництво „Юридична думка”, 2005. – 624 с.
6. Беньо М. Вплив теорії публічної адміністрації на розвиток адміністративного права / М.Беньо // Адміністративне право в контексті європейського вибору України: зб. наук. праць. – К.: Міленіум, 2004.
7. Василенко И. А. Административно-государственное управление в странах Запада: США, Великобритания, Франция, Германия: Учебное пособие. [Изд. 2-е, перераб. и доп.] – М.: Издательская корпорация «Логос», 2001. – 200 с.
8. Виконавча влада і адміністративне право / [Ред. В.Б.Авер'янов]. - К.: Видавничий Дім «Ін-Юре», 2002. – 668 с.
9. Деркач І. Адміністративне право США / І.Деркач // Український правовий часопис. – 1988. - №3.
10. Зіллер Ж. Політико-адміністративні системи країн ЄС. Порівняльний аналіз / Ж.Зіллер. – К.: Основи, 1996. – 420 с.
11. Панейко Ю. Адміністрація і адміністративне право / Ю. Панейко. – Мюнхен: Видавництво українського вільного університету, 1949.
12. Шаповал В.М. Виконавча влада в розвинутих країнах (конституційно-правовий аспект) / В.М.Шаповалов. - К., 1996. – 60 с.
13. Школик А.М. Порівняльне адміністративне право: Навч. посібник для юридичних факультетів та факультету міжнародних відносин. / А.М.Школик. – Львів, ЗУКЦ, 2007. - 308 с.

Тема 3

1. Кузьменко О.В. Адміністративне право зарубіжних країн. К.: Юрінком Інтер, 2014.528 с.
2. Административное право зарубежных стран: учебник / [Ред. А.Н. Козырина и М.А. Штатиной]. – М.: Спарк, 2003. – 464 с.
3. Административное право зарубежных стран: учебное пособие. - М.,1996. – 229 с.
4. Адміністративне право України. Академічний курс: Підруч.: У двох томах: Том 2. Особлива частина / [Ред. колегія: В.Б. Авер'янов (голова)]. – К.: Видавництво „Юридична думка”, 2005. – 624 с.
5. Брэбан Г. Французское административное право / Г.Брэбан. – М.: Прогресс, 1988. – 488 с.
6. Василенко И. А. Административно-государственное управление в странах Запада: США, Великобритания, Франция, Германия: Учебное пособие. [Изд. 2-е, перераб. и доп.] – М.: Издательская корпорация «Логос», 2001. – 200 с.
7. Правительства, министерства и ведомства в зарубежных странах. – М., 1994.
8. Харитонов О.І., Харитонов Є.О. Порівняльне право Європи. Основи порівняльного правознавства. Європейські традиції / О.І.Харитонов, Є.О.Харитонов. - Харків, 2002.
9. Шаповал В.М. Виконавча влада в розвинутих країнах (конституційно-правовий аспект) / В.М.Шаповалов. - К., 1996. – 60 с.
10. Школик А.М. Порівняльне адміністративне право: Навч. посібник для юридичних факультетів та факультету міжнародних відносин. / А.М.Школик. – Львів, ЗУКЦ, 2007. - 308 с.

Тема 4

1. Административное право зарубежных стран: учебник / [Ред. А.Н. Козырина и М.А. Штатиной]. – М.: Спарк, 2003. – 464 с.
2. Кузьменко О.В. Адміністративне право зарубіжних країн. К.: Юрінком Інтер, 2014.528 с.
3. Административное право зарубежных стран: учебное пособие. - М.,1996. – 229 с.
4. Адміністративне право України. Академічний курс: Підруч.: У двох томах: Том 2. Особлива частина / [Ред. колегія: В.Б. Авер'янов (голова)]. – К.: Видавництво „Юридична думка”, 2005. – 624 с.
5. Василенко И. А. Административно-государственное управление в странах Запада: США, Великобритания, Франция, Германия: Учебное пособие. [Изд. 2-е, перераб. и доп.] – М.: Издательская корпорация «Логос», 2001. – 200 с.
6. Виконавча влада і адміністративне право / [Ред. В.Б.Авер'янов]. - К.: Видавничий Дім «Ін-Юре», 2002. – 668 с.
7. Местное самоуправление в зарубежных странах. Информационный обзор. – М., 1994.
8. Правительства, министерства и ведомства в зарубежных странах. – М., 1994.
9. Самоврядування та територіальна організація влади у Польщі / [Я.Гонцяж, Н.Гнидюк, О.Куленкова. В.Гуменюк] – К.: Міленіум, 2001. – 184 с.
10. Харлоф Э. Местные органы власти в Европе / Э.Харлоф. – М., 1992.
11. Шаповал В.М. Виконавча влада в розвинутих країнах (конституційно-правовий аспект) / В.М.Шаповалов. - К., 1996. – 60 с.
12. Школик А.М. Порівняльне адміністративне право: Навч. посібник для юридичних факультетів та факультету міжнародних відносин. / А.М.Школик. – Львів, ЗУКЦ, 2007. - 308 с.
13. Штатина М.А. Местное управление в зарубежных странах (Великобритания, США, Франция, страны Латинской Америки) / М.А.Штатина.– М, 1994. – 55 с.

Тема 5

1. Административное право зарубежных стран: учебник / [Ред. А.Н. Козырина и М.А. Шатиной]. – М.: Спарк, 2003. – 464 с.
2. Кузьменко О.В. Адміністративне право зарубіжних країн. К.: Юрінком Інтер, 2014. 528 с.
  3. Административное право зарубежных стран: учебное пособие. - М., 1996. – 229 с.
  4. Бойцова В.В., Бойцова Л.В. Политическая нейтральность государственных служащих в Англии / В.В.Бойцова, Л.В.Бойцова // Государство и право. – 1992. - №9.
  5. Государственная служба. Общие вопросы. Зарубежный опыт. Вып.1. – М, 1994.
  6. Государственное управление: основы теории и организации / [Ред. В. А. Козбаненко]. - М., 2000. – 336 с.
  7. Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України / [Ред. В.П.Тимошук, А.М.Школик] – К.: Конус-Ю, 2007.–735 с.
  8. Школик А.М. Порівняльне адміністративне право: Навч. посібник для юридичних факультетів та факультету міжнародних відносин. / А.М.Школик. – Львів, ЗУКЦ, 2007. - 308 с.

Тема 6

1. Административное право зарубежных стран: учебник / [Ред. А.Н. Козырина и М.А. Шатиной]. – М.: Спарк, 2003. – 464 с.
2. Административное право зарубежных стран: учебное пособие. - М., 1996. – 229 с.
3. Атаманчук Г.В. Теория государственного управления. Курс лекций / Г.В.Атаманчук. – М.: Юрид. Лит., 1997. – 400 с.
4. Василенко И. А. Административно-государственное управление в странах Запада: США, Великобритания, Франция, Германия: Учебное пособие. [Изд. 2-е, перераб. и доп.] – М.: Издательская корпорация «Логос», 2001. – 200 с.
5. Виконавча влада і адміністративне право / [Ред. В.Б.Авер'янов]. - К.: Видавничий Дім «Ін-Юре», 2002. – 668 с.
6. Государственное управление: основы теории и организации / [Ред. В. А. Козбаненко]. - М., 2000. – 336 с.
7. Державне управління: європейські стандарти, досвід та адміністративне право / В.Б. Авер'янов, В.А. Дерещ, А.М. Школик та ін. [Ред. В.Б.Авер'янов]- К.: Юстиніан, 2007. – 288 с.
8. Шаповал В.М. Виконавча влада в розвинутих країнах (конституційно-правовий аспект) / В.М.Шаповалов. - К., 1996. – 60 с.
9. Школик А.М. Порівняльне адміністративне право: Навч. посібник для юридичних факультетів та факультету міжнародних відносин. / А.М.Школик. – Львів, ЗУКЦ, 2007. - 308 с.

Тема 7

1. Административное право зарубежных стран: учебник / [Ред. А.Н. Козырина и М.А. Шатиной]. – М.: Спарк, 2003. – 464 с.
2. Административное право зарубежных стран: учебное пособие. - М., 1996. – 229 с.
3. Василенко И. А. Административно-государственное управление в странах Запада: США, Великобритания, Франция, Германия: Учебное пособие. [Изд. 2-е, перераб. и доп.] – М.: Издательская корпорация «Логос», 2001. – 200 с.
4. Державне управління: європейські стандарти, досвід та адміністративне право / В.Б. Авер'янов, В.А. Дерещ, А.М. Школик та ін. [Ред. В.Б.Авер'янов]- К.: Юстиніан, 2007. – 288 с.
5. Школик А.М. Порівняльне адміністративне право: Навч. посібник для юридичних факультетів та факультету міжнародних відносин. / А.М.Школик. – Львів, ЗУКЦ, 2007. - 308 с.

Тема 8

1. Административное право зарубежных стран: учебник / ред. А.Н. Козырина и М.А. Шатиной. М. : Спарк, 2003. 464 с.

2. Административное право зарубежных стран. Учебное пособие. М.: Издательство «СПАРК», 1996. 229 с.
3. Административное право зарубежных стран: учебник / В. Я. Кикоть, Н. В. Румянцев, Г. А. Василевич. М., ЮНИТА-ДАНА. Закон и право, 2012. 431 с.
4. Административное право зарубежных стран: учебное пособие. М., 1996. 229 с.
5. Административное право: учебник / Под ред. Ю.М.Козлова, Л.Л.Попова. М.: Юристъ, 1999. 320 с.
6. Адміністративна процедура та адміністративні послуги. Зарубіжний досвід і пропозиції для України / Автор-упорядник В.П. Тимошук. К.: Факт, 2003. 496 с.
7. Адміністративна юстиція: європейський досвід та пропозиції для України / авт.-упоряд. І.Б. Коліушко, Р.О. Куйбіда. Київ: Факт, 2003. 535 с.
8. Адміністративне деліктне законодавство: Зарубіжний досвід та пропозиції реформування в Україні / Автор-упорядник О.А. Банчук. К.: Книги для бізнесу, 2007. 912 с.
9. Адміністративне право зарубіжних країн: курс лекцій / О. В. Кузьменко, І. Д. Пастух, О. Є. Користін та ін.; за ред. О. В. Кузьменко; НАВС. К.: Юрінком Інтер, 2014. 525 с.
10. Адміністративне право України: підручник / І.Л. Бородин. К.: Алерта, 2019. 548 с.
11. Адміністративне право України. Повний курс: підручник / Галунько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.
12. Кодекс України про адміністративні правопорушення від *Верховна Рада України*. *Законодавство України*. URL: Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>

4. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://www.rada.gov.ua> - Веб-портал Верховної Ради України
2. <http://www.president.gov.ua> - Веб-портал Адміністрації Президента України
3. <http://www.kmu.gov.ua> - Веб-портал Кабінету Міністрів України
4. <https://minjust.gov.ua/> - Веб-портал Міністерства юстиції України
5. <https://dsa.court.gov.ua/dsa/> - Веб-портал Державної судової адміністрації України
6. <http://www.reyestr.gourt.gov.ua> - Єдиний державний реєстр судових рішень
7. https://supreme.court.gov.ua/supreme/pro_sud/kas_adm/ - Веб-портал Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду
8. <http://vasu.gov.ua> - Веб-сайт Вищого адміністративного суду України
9. <https://supreme.court.gov.ua/supreme/> - Веб-сайт Верховного Суду
10. <http://www.vaas.gov.ua> - Веб-сайт Сьомого апеляційного адміністративного суду (Вінницького апеляційного адміністративного суду)
11. <http://kaas.gov.ua> - Веб-сайт Шостого апеляційного адміністративного суду (Київського апеляційного адміністративного суду)
12. <https://adm.ko.court.gov.ua/sud1070/> - Веб-сайт Київського окружного адміністративного суду
13. <http://www.kmoas.gov.ua> - Веб-сайт Хмельницького окружного адміністративного суду
14. <http://nbuv.gov.ua/> - Веб-сайт Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського
15. <http://gntb.gov.ua/ua/> - Веб-сайт державної науково-технічної бібліотеки України
16. <http://www.ounb.km.ua/> - Веб-сайт Хмельницької обласної універсальної наукової бібліотеки
17. <http://www.adm.km.ua/> - Веб-сайт Хмельницької обласної державної адміністрації
18. <http://km-oblrada.gov.ua/> - Веб-сайт Хмельницької обласної ради
19. <http://www.khmelnysky.com/> - Веб-сайт Хмельницької міської ради
20. <http://www.univer.km.ua/> - Веб-сайт Хмельницького університету управління та права

Розробники навчально-методичних матеріалів:

професор кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, доктор юридичних наук, професор

_____ А.І. Суббот

«15» квітня 2020 року

старший викладач кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права

_____ А.М. Токар

«15» квітня 2020 року

Схвалено кафедрою конституційного, адміністративного та фінансового права
«15» квітня 2020 р., протокол № 9.

В.о. завідувача кафедри _____

І.Л. Самсін

«15» квітня 2020 р.

Декан юридичного факультету

_____

С. А. Крушинський

«15» квітня 2020 р.

Погоджено методичною радою університету
«18» червня 2020 року, протокол № 8.

Голова методичної ради _____

І. Б. Ковтун

«18» червня 2020 року

Оновлення навчально-методичних матеріалів:

Викладач дисципліни:

професор кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, доктор юридичних наук, професор
_____ А.І. Суббот

«27» серпня 2021 року

Схвалено кафедрою конституційного, адміністративного та фінансового права 27 серпня 2021 року, протокол № 1.

В.о. завідувача кафедри _____ І.Л.Самсін
«27» серпня 2021 року

Декан юридичного факультету
_____ С.А. Крушинський
«27» серпня 2021 року

Обліковий обсяг – ум.др.арк.